

**You have downloaded a document from
RE-BUS
repository of the University of Silesia in Katowice**

Title: Język młodzieży w prasie (na materiale polskich i rosyjskich czasopism młodzieżowych)

Author: Ewa Kapela

Citation style: Kapela Ewa. (2009). Język młodzieży w prasie (na materiale polskich i rosyjskich czasopism młodzieżowych). W: M. Nadel'-Cervin'ska, A. Zyh (red.), "Leksika podstandarta. T. 2, Sovremennyye zargony i ih opisanie" (S. 69-80). Katowice : Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego

Uznanie autorstwa - Użycie niekomercyjne - Bez utworów zależnych Polska - Licencja ta zezwala na rozpowszechnianie, przedstawianie i wykonywanie utworu jedynie w celach niekomercyjnych oraz pod warunkiem zachowania go w oryginalnej postaci (nie tworzenia utworów zależnych).

UNIwersYTET ŚLĄSKI
W KATOWICACH

Biblioteka
Uniwersytetu Śląskiego

Ministerstwo Nauki
i Szkolnictwa Wyższego

Ewa Kapela

Katowice—Sosnowiec, Polska

Język młodzieży w prasie (na materiale polskich i rosyjskich czasopism młodzieżowych)

Współczesnej prasie, wyspecjalizowanej tematycznie i skierowanej do określonego adresata, towarzyszy specjalizacja języka — dążenie do stworzenia i kultywowania językowej specyfiki poszczególnych periodyków. Chęć przypodobania się odbiorcy, nawiązania z nim kontaktu i bycia wiarygodnym źródłem informacji powoduje, że twórcy czasopism próbują mówić językiem swojego czytelnika. Ukierunkowanie na „żywy język” najbardziej jaskrawo przejawia się w prasie dla młodzieży. Wynika to zapewne stąd, iż dla młodego człowieka ważne jest nie tylko to, o czym się mówi, ale i to, jak się mówi. Poczucie posiadania wspólnego języka z ulubionym czasopismem pozwala czytelnikowi czuć się współuczestnikiem opisywanych zdarzeń, członkiem pewnej społeczności w określony sposób interpretującej świat. Tak właśnie realizuje się grupotwórcza funkcja socjolektu, jakim jest język młodzieży.

Język młodzieży nie jest tworem jednorodnym ani zbiorem zamkniętym, chociażby ze względu na nieostre granice grup rówieśniczych i towarzyskich, różnicowanie terytorialne oraz wiekowe użytkowników socjolektu. Nie sposób wręcz wyznaczyć ostrej granicy między socjolektem młodzieżowym a językiem kolokwialnym. Obrazowo oba te zasoby słownictwa można określić jako „naczynia połączone”: z jednej strony, upowszechnione w wielu środowiskach wyrazy socjolektalne stają się kolokwializmami¹, z drugiej — młodzież chętnie korzysta z leksyki potocznej / kolokwialnej, zmieniając niekiedy znaczenia słów lub dokonując

¹ S. Grabias: *Język w zachowaniach społecznych*. Lublin 2003, s. 132.

ich przewartościowania. Kwestią sporną jest również terminologia — sama nazwa tego „zjawiska”, jakim jest język młodzieży. Na potrzeby niniejszego artykułu język, którym na co dzień posługuje się młodzież, nazwiemy — świadomi niejasności tegoż terminu — slangiem młodzieżowym².

W czasopiśmie dla młodzieży slang nie stanowi tylko środka autoprezentacji bohatera (w reportażu) lub czytelnika (w listach do redakcji), nie jest używany jedynie do wyrażania emocji czy w przypadku cytacji cudzego tekstu. Coraz częściej pojawia się w wypowiedziach odredakcyjnych. Użytkownikami slangu są zarówno adresaci, jak i nadawcy komunikatów. Nadawca tworzy sobie młodzieżowy „image językowy”, zapraszając w ten sposób czytelnika do „komunikacyjnego współdziałania”, budując z nim „wspólnotę dyskursywną”³.

Nasylenie wypowiedzi slangiem pełni taką samą funkcję, jak jej upotocznienie — nadaje wypowiedzi charakter „komunikatu skierowanego”, tj. „nastawionego na kontakt z drugim człowiekiem, umożliwiającego ucieczkę od abstrakcji w stronę [...] pisania konkretnego, bliskiego codziennemu doświadczeniu, obrazowego i zaangażowanego”⁴. Jak pisze Stanisław Grabias, „wyrazy socjolektalne [...] użyte w tekstach stają się środkami stylizacji językowej: przywołują atmosferę życia macierzystych grup społecznych, ewokują ich systemy wartości i przypisywane tym grupom wzory zachowań”⁵. Poprzez użycie slangu nadawca w czasopiśmie młodzieżowym stara się być nadawcą zaangażowanym, który buduje wspólny z odbiorcą świat, kreuje określoną wizję tego świata i dostarcza narzędzi do jego interpretowania⁶. Istnieje jeszcze jedna zbieżność między slangiem i językiem potocznym. Poprzez oglądowość swojego słownictwa slang prowadzi do „ułomnego poznania świata, daje możliwości przemycania nieprawdy lub półprawdy [...] służy też sprowadzaniu wielkich ideałów i wysokiej kultury do poziomu codzienności [...]”⁷. Poprzez utrwalanie i przenoszenie określonego systemu wartości społecznych przyjmowanych przez grupę ma moc narzucania pewnego obrazu rzeczywistości — obrazowe, łatwe w percepcji elementy slangowe automatycznie aktualizują w świadomości czytelnika określone znaczenia i pozwa-

² Na temat slangu młodzieżowego patrz: Tamże; Р.И. Розина: *Семантическое развитие слова в русском литературном языке и современном сленге*. Глагол. Москва 2005; А.К. Бабина: *Терминологическое поле в исследованиях социолекта*, <http://annababina.narod.ru/termin1.html>.

³ M. Wojtak: *Interakcyjny styl komunikowania we współczesnej prasie (na przykładzie prasy młodzieżowej)*. W: *Style konwersacyjne*. Red. B. Witosz. Katowice 2006, s. 119—129.

⁴ M. Wojtak: *Potoczność w tekstach prasowych*. W: *Język trzeciego tysiąclecia II*. T. 1: *Nowe oblicza komunikacji we współczesnej polszczyźnie*. Red. G. Szpila. Seria „Język a Komunikacja”, nr 4. Kraków 2002, s. 324.

⁵ S. Grabias: *Język w zachowaniach...*, s. 240.

⁶ Patrz: M. Wojtak: *Potoczność w tekstach prasowych...*, s. 332; S. Grabias: *Język w zachowaniach...*, s. 135.

⁷ W. Lubaś: *Polskie gadanie. Podstawowe cechy i funkcje potocznej odmiany polszczyzny*. Opole 2003, s. 177.

lają sterować jego myśleniem⁸. Poza tym leksyka slangowa — podobnie jak potoczna — pełni funkcję perswazyjną: używana jest w celu zjednania przychylności odbiorcy, służy nadawcy do „przeistoczenia się za wszelką cenę w równego odbiorcy partnera dyskursu, nawiązania i podtrzymania z nim kontaktu oraz zniwelowania różnic prestiżowych na tej linii”⁹, co z kolei umożliwia przekazanie swojej interpretacji i oceny rzeczywistości.

Na wybranych przykładach pokażę, w jaki sposób slang młodzieżowy funkcjonuje w prasie dla młodzieży. Materiał egzemplifikacyjny został wyekscerpowany z następujących czasopism: „Bravo” (wersja polsko- i rosyjskojęzyczna), „Bravo Girl”, „Dziewczyna”, „Popcorn”, „Twist”, „Cool”, „Cool Girl”, „OOPS!”, „Yes”, „Молоток” (wybrane numery z lat 2006—2008).

Używana w czasopismach leksyka slangowa ma charakter antropocentryczny — koncentruje się wokół człowieka (nazwy osób, np. *psiapsiółka*, *чел*, *фэн*, często wartościujące, np. *oblech*, *пофигистка*, *дурак*, *набитый пикселями*), jego czynności i zachowań (*lampić się w telewizor*, *bryknąć na solarę*, *szlajać się po mieście*, *odstawić się*, *strzelić sobie body painting*, *нарыть в инете*, *вписаться под зонт*, *продинамить*, *лень возиться*, *ссориться из-за фигни*), stanów (*być w dołku*), części ciała (*lico*, *gęba*, *klata*, *kinol*, *ślepie*, *kopara*, „*maciej*”, *bębenek*, *рожа*), części garderoby (*garniak*, *adiki*, *wdzianko*, *gatki*, *шмотки*, *прикид*, *мишка*, *трусики*), procesów intelektualnych (*rozkminić bez pudła*, *kapnąć się*, *przeżywać zaskoczkę*, *wydumać sobie*), miłości i seksu (*motylki w brzuchu*, *czuć miętę*, *wyhaczyć*, *lecieć na kogoś*, *презики*, *бабочки в животе*) i przedmiotów (*fota*, *es*, *prochy*, *hajs*, *kaska*, *net*, *miejscówka*, *tuza*, *телик*, *бабло*, *бабки*, *две итуки баксов*, *бабосы*, «*зеленые*», *грин*, *смска*, *фото*).

Słownictwo slangowe najliczniej reprezentują nazwy osób:

1. Nazwy młodych mężczyzn: *kolo*, *koleś*, *superkoleś*, *koleżka*, *gość*, *gościu*, *gostek*, *supergostek*, *men*, *facet*, *superchłopak*, *парнишка*, *паренек*, *мальчишка*, *бой*, *молчел*, *мч*. Niektóre z nich (poprzez dodanie zaimka wskazującego lub użycie w konstrukcji wyrażającej posesywność) mogą wskazywać na charakter relacji z dziewczyną. Porównaj:

Bez facetów nie ma żadnej zabawy.

Mówisz mi: „Spadaj! Mam już faceta”.

Nie wierzę w przyjaźń między koleśmi a panną.

Na imprezie widzisz, że twój koleś flirtuje z jakąś niebezpiecznie seksowną laską...

Папе ужасно не нравится мой молодой человек.

(...) собеседником ее оказался приятного вида молодой человек.

⁸ Patrz: Tamże, s. 178; W. Lubaś: *Słownictwo potoczne w mediach*. W: *Język w mediach masowych*. Red. J. Bralczyk, K. Mosiołek-Kłosińska. Warszawa 2000, s. 90; S. Grabias: *Język w zachowaniach...*, s. 135 i 160.

⁹ W. Lubaś: *Polskie gadanie...*, s. 169.

Inne nazwy już w swojej semantyce zawierają informację o charakterze relacji: *eks*, *były*, *bojfriend*, *первый*, *бывший*, *экс*, *бойфренд*, *ухажер*:

*Spoko — istnieje parę sposobów na maksymalne zaskoczenie twojego **bojfrienda**.*

*Przychodziłam tutaj często ze swoim **eks**.*

*(...) не делай ничего назло **бывшему**!*

*Когда он флиртует с тобой, будучи «чужим молчелом», ты можешь рассчитывать на то, что он станет поступать так же, будучи уже твоим **бойфрендом**.*

Duża grupa nazw młodych mężczyzn to wyrazy ekspresywno-oceniające:

— przekazujące pozytywną ocenę: *ciacho*, *przystojniak*, *przystojniaczek*, *душка*, *пацан*, *пацанчики*, *Брэд Питт*, *симпатяга*, *симпатяшка*, *обаяшка*, *красавчик*

*Podczas spotkania z przyszłymi kursantami obczaiłam niezłe **ciacho**!*

*Зато ты удивишься, сколько **Брэдов Питтов** бродят по Интернету и осваивают блютус.*

Imię i nazwisko popularnego amerykańskiego aktora — Brada Pitta (popularnego wśród płci pięknej głównie z powodu swojej powierzchowności), użyte w liczbie mnogiej, a więc sprowadzone do nazwy pospolitej, stało się określeniem ładnych, atrakcyjnych młodych mężczyzn. Autorzy tekstu wykorzystali popularny w rosyjskim slangu młodzieżowym proces semantyczny, tzw. antonomazję¹⁰, polegającą na użyciu nazwy własnej w znaczeniu nazwy pospolitej. W odróżnieniu od języka literackiego (dla którego zjawisko *pronominalio* jest charakterystyczne) w slangu w roli nazw pospolitych występują nazwy własne nieposiadające ogólnie znanych konotacji.

— przekazujące negatywną ocenę: *chłopaczek*, *dupek*, *megadupek*, *cienias*, *ma-
minskynek*, *dekiel*, *nudziarz*, *palant*, *ściemniacz*, *krętacz nad krętaczami*, *казёл*¹¹, *уродик хренов*, *дурак*, *дурачок*, *урод*, *махровый пануас*.

*Na pewno szybko powie Ci, że z Twojego eksa jest **cienias**, skoro zostawił taką wspaniałą laskę, jak Ty!*

*Галкин по ходу — **махровый пануас**! Ну, по-моему, уж лучше быть геем, чем с пожилой встречаться.*

¹⁰ Patrz: Э.М. Береговская: *Молодежный сленг: формирование и функционирование*. «Вопросы языкознания» 1996, № 3, s. 32—41; О.П. Ермакова: *Семантические процессы в русском молодежном жаргоне*. В: *Поэтика. Стилистика. Язык и культура*. Ред. Н.Н. Розанов. Москва 1996, s. 190—199.

¹¹ Pisownia oryginalna. Poprawna forma słowa: *козёл*.

2. Nazwy dziewczyn. Najczęściej występujące slangowe nazwy dziewcząt to *laska*, *panna* i *девчонка*.

Laska powinna mieć wcięcie w talii i przypominać klepsydre.

Zrobisz na nim wrażenie dziewczęcej i delikatnej panny.

Я одновременно нравлюсь сразу трем девчонкам.

Nazwy pozytywnie wartościujące lub niewartościujące: *gościowa*, *ziomalka*, *красотка*, *хорошистка*, *барышня*, *мелочка*, *дамочка*, *тусовщица*:

Wszyscy moi koledzy traktują mnie albo jak bliską przyjaciółkę, albo jak dobrą kumpelę. Uważają mnie za fajną ziomalkę.

Кому-то нравятся худые барышни, кому-то — наоборот.

Ты — хорошистка. А хорошисткой быть хорошо!

Nazwy negatywnie wartościujące są licznie reprezentowane przez słownictwo slangowe (najczęściej wraz z oceną mówiący przekazuje swoją niechęć i dyskredytuje nazywaną osobę): *lala*, *lalunia*, *lalka Barbie*, *wieśniara*, *mątwą*, *niu-nia*, *dziunia*, *szkielecior*, *pasztet*, *cnotka*, *dziwadło*, *blondyna*, *бука*, *малявка*, *малышка*, *разгильдяйка*, *страшила*, *ботаничка*, *тетечка*, *дурище*, *курица*, *пустая кукла*:

Cieszę się, że wybrał mnie, a nie jedną z tych wypacykowanych, sztucznych lalun, wyżyłowanych szkieleciorów, co to na obiad zjadają kubek wody.

Solaryczne Barbie, sztuczne lalunie (...) totalnie się skręcały od dawna, żeby zwrócić jego uwagę.

Мое внимание привлекла тетечка в старомодном купальнике (...)

Главное, чтобы в погоне за модой он не поменял тебя на какую-нибудь курицу, которая, как ему кажется, будет лучше смотреться с его новым кожаным пиджаком.

Znajdziemy też parę nazw dziewczyn, charakteryzujących je ze względu na relacje z płcią przeciwną, np.: *singiel* (*Na pewno jesteś singlem?*), *flirciara* (*Słodka flirciara*), *seksbomba* (*Na co dzień wcale nie jesteś jakąś wielką seksbombą, ale w wakacje czujesz się jak Kate Moss*), *superpodrywaczka* (*Twój przewodnik superpodrywaczki*), *stara wyjadaczka* (*Nigdy nie byłaś specjalnie śmiała, a teraz podrywasz facetów jak stara wyjadaczka*).

3. Nazwy osób (grup osób) ze względu na:

— kontakty towarzyskie: *kumpela*, *kumpelka*, *kumpel*, *paczka ziomków*, *towarzystwo w spodniach*, *psiapściola*, *подружка*, *мои девчонки*;

— relacje rodzinne: *starsi*, *starsza*, *starzy*, *siora*, *siorka*; *предки*, *старуки*, *мам*, *nanusia*;

— fakt uczęszczania do szkoły (najmniej liczna grupa nazw): *biolog, psor, babka od Wf-u; преподады, химичка, твои Мариванны, студентик*.

Wśród leksemów slangowych pojawiają się wyrazy nazywające, a zarazem oceniające proces mówienia. Mówić to po prostu *gadać*. Szereg synonimów opisuje akt mówienia nieprawdy, nieprecyzyjnego, niejasnego wysławiania się. Są to czasowniki i związki wyrazowe, takie jak: *ściemniać, naściemniać, zapodać ściemę, kręcić, wciskać kit, wcisnąć głodny kawalek, owijać w bawełnę*, rzeczownik *bujda* oraz wyrażenie *krzywy tekst*.

Mówienia dotyczą także słowa i wyrażenia: *wygłosić sążnisty spicz, sadzić przytyki, wyluszczyć i rozpaplać*. Właściwie oprócz czasownika *gadać* wszystkie pozostałe wyrazy i wyrażenia są nacechowane pejoratywnie i używane w celu zanegowania sposobu zachowania:

Skończ z tym owijaniem w bawełnę! Wygarnij mu prawdę prosto w oczy. Łaski tak często kręcą dookoła tematu, że nie można się zorientować, o co im chodzi.

W czasopismach rosyjskich często występuje czasownik *болтать* oraz szereg słów od niego utworzonych, np.: *разболтаться, уболтать, разбалтывать* (секрет). Innymi słowami / wyrażeniami związanymi z procesem mówienia są: *говорить на пафосе, травить анекдоты, наплести, чушь нести*.

Leksyka slangowa służy do mówienia o zabawie. Leksemy nazywające spotkania towarzyskie, czyli *imprezy / melanże*, przekazują często informację o charakterze tego spotkania: *balanga* — spotkanie, podczas którego wypija się dużo alkoholu, *dyska* — zabawa taneczna, *domówka zrzutkowa* — impreza urządzana w domu, najczęściej pod nieobecność rodziców, za pieniądze ze składki (*zrzutki*) uczestników, *technoimpreza* — zabawa przy muzyce techno, *sylwek* — zabawa sylwestrowa. Bawienie się to *imprezowanie, odgruzowanie, balowanie*. *Melanż* trzeba *rozkręcić*. Dobrą zabawę, śmieszne zdarzenia oraz możliwość przyjemnego spędzenia czasu gwarantuje przynależność do grupy:

Wkręć się do jakiejś paczki fajnych ziomków (...) jeśli będziecie trzymać się razem nikt wam nie podskoczy. Poza tym w grupie można wymyślać fajne akcje.

Atmosfera zabawy obecna jest także w łamach prasy rosyjskiej. W tym kontekście najczęściej występują synonimiczne rzeczowniki *тусца* i *тусовка*, mające dwa znaczenia: (1) spotkanie, wspólne spędzanie czasu, (2) zabawa, „impreza”. Z przywołanymi rzeczownikami związane są czasowniki: *тусить, потусить, тусоваться, потусовать* (w klubie). Wspólne spędzanie czasu określane jest również za pomocą czasownika *кучкаться*. Popularny stał się także wyraz

вечеринка: замутить грандиозную вечерину, укатить на вечеринку. Ważną kwestią jest zrelaksowanie się, rozrywka, przyjemności: Тусовки, отрыв и много девушек вокруг!, веселиться на полную катушку, развлечения, ты всегда креативишь веселье для своих друзей.

Przyjemne emocje, stan pełnego zadowolenia i rozkoszy określany jest slangowym rzeczownikiem *кайф*. Niepożądane jest zepsucie dobrego nastroju, przeszkodzenie w odczuwaniu zadowolenia, określane wyrażeniem: *обломать кайф*. W leksyce znajduje odzwierciedlenie propagowanie swobody w zachowaniu oraz braku ograniczeń (*Pelen luz, Więcej luzu!*), najczęściej w relacjach damsko-męskich. W takich kontekstach występują wyrażenia: *пójść на żywioл, dziko narozrabiać*, „dać czadu”.

Duża liczba leksyki slangowej pojawia się w polu tematycznym, które moglibyśmy określić jako „relacje damsko-męskie”. W analizowanym materiale odnotowaliśmy leksykę nazywającą następujące zachowania i stany:

- staranie się o względy osoby płci przeciwnej: *latać za kimś* (*Chłopaki za Tobą latają*), *flirtować* (*Na imprezie widzisz, że twój koleś flirtuje z jakąś niebezpiecznie seksowną laską*), *uganiać się* (*Przez 3 miesiące uganiałam się za nim i próbowałam wymyślić jak mogę go poznać*), *podrywać*, *startować do kogoś* (*próbowali do niej startować*), *zabiegi* (*Jeśli po tych wszystkich zabiegach gościu nie ma ochoty się z Tobą ustawić, to sorry, ale DELETE go!*);
- zdobywanie względów: *wyhaczyć*, *wyjąć*, *wyrwać*¹²;
- zaczynanie odczuwania sympatii / miłości: *wzdychać* (*wzdychają do wypacykowanych chłopaków*), *zabujać się* (*Elwira zabujala się w Aleksie*), *czuć miętę* (*Kolega, do którego od dawna czuję miętę, zaprosił mnie na piknik nad jeziorkiem*), *mieć motylki w brzuchu* (*Wtedy mi się wydawało, że się w nim zakochałam! Miałam te motylki w brzuchu, jak o nim myślałam*), *wziąć* (*Wzięło ją na tyle, że rozsądek się wyłączył*);
- odczuwanie pociągu seksualnego: *lecieć na kogoś* (*Masz na oku pewnego przystojniaka i czujesz, że na ciebie leci?*);
- posiadanie chłopaka / dziewczyny, bycie czyjąś sympatią: *chodzić z kimś* (*Chodziliśmy ze sobą trzy miesiące*);
- zerwanie kontaktów: *dać kosza* (*Dalam mu kosza, a teraz żałuję*), *splawić* (*Splawiała wszystkich, którzy próbowali do niej startować*);
- znajdowanie się w złych relacjach: *szarpać się z kimś* (*Szarpać się z gościem*), *mieć młyn z kimś* (*Panny z mojej klasy mają niezły młyn z facetami*), *krzywa akcja* (*Miał krzywą akcję z panną*);
- odbycie stosunku płciowego: *пójść на całość* (*Z nim poszłam na całość (...)*) *A on dzień później powiedział, że odchodzi (...)* to mnie totalnie zdołowało),

¹² Jak pisze Jadwiga Puzynina, prefiks wy- w czasownikach sygnalizuje, że stan rzeczy „jest dla agensa tej czynności [...] wartością pozytywną, a zarazem z trudem [...] zdobyta”. Patrz: J. Puzynina: *Język wartości*. Warszawa 1992, s. 117.

wylądować w łóżku (*Pamiętaj, że chłopak, z którym wylądujesz w łóżku, powinien być dla ciebie czuły i opiekuńczy także 'po fakcie'*);

- angażowanie się w kłopotliwe związki: *pakować się w związki*;
- narzucanie komuś swojego towarzystwa: *przykleić się (przykleiła się do niego jak jakaś huba leśna* — wzmocnienie poprzez porównanie do huby, czyli wieloletniego pasożyta przytwierdzonego do drzewa; czasownik używany jedynie w odniesieniu do dziewcząt);
- zwracanie na kogoś uwagi, „wyławianie” z tłumu: *obczaić (obczaiłam niezłe ciacho)*;
- zaangażowanie się w znajomość: *wsiąkać (Czułam, że wsiąkam w tę znajomość (z wzajemnością). Było fajnie, namiętnie, tylko niestety... jednorazowo)*.

O podnieceniu, wewnętrznym napięciu erotycznym mówi się, używając derywatów od czasownika *kręcić*: (...) *powiedz ukochanemu, co cię najbardziej kręci. Nakręcają cię te wszystkie wyjazdy pod namiot (...) kusi cię, żeby dziko narozrabiać albo przynamniej troszeczkę namieszać. Spoko (...) większość ludzi latem mocno się rozkręca*. W innym przykładzie pojawia się czasownik *skręcać się*, czyli ‘gwałtownie reagować na odczuwane emocje’, oznaczający tu jednak co innego, a mianowicie ‘robienie czegoś w celu zwrócenia na siebie uwagi’: *Dwie dziennie totalnie się skręcały, żeby zwrócić jego uwagę*”. Bardzo plastyczny opis pojawia się, gdy mowa o konkurentkach, którym podoba się chłopak, posiadający już sympatię (i to właśnie jego sympatia opisuje reakcje i emocje innych dziewcząt): *Wszystkie moje koleżanki aż szczękają zębami za nim, aż nimi telepie, jak go mają w zasięgu wzroku*. Interesujące jest użycie obrazowych wyrażen odnoszących się zwykle do reakcji organizmu na przykład na zimno (*szczękać zębami*) lub chorobę (*telepie kogoś*, tzn. ma dreszcze), jako będących wyrazem zachwyty połączonego z zazdrością.

W rosyjskich czasopismach w analizowanym polu tematycznym (które jest równie popularne, jak w czasopismach polskich) odnotowujemy znacznie mniej leksyki slangowej. Oto niektóre przykłady dotyczące relacji damsko-męskich i kontaktów seksualnych: *склеить девчонку, закадрить девушку, зацикливаться на парнях, бегать по парням, флиртовать*.

„Żywy język” młodych ludzi pojawia się w prasie młodzieżowej w celu wartościowania opisywanych faktów (co było widoczne już we wcześniejszych przykładach). Taki sposób wartościowania — poprzez użycie bliskiej młodemu czytelnikowi leksyki — jest dla adresata bardziej czytelny i, co chyba ważniejsze dla wydawców, „łatwo przyswajalny”. Pozytywne wartościowanie następuje poprzez użycie przymiotników: *wypasiony, odlotowy, trendowy, odjechany, zajefajny*, wyrażenia *jest git* lub określenia (ludzie) *z jajami*. W czasopismach rosyjskich pozytywnie wartościującymi „słowa-wytrychy” są przymiotniki: *классный, клевый, гламурный, крутой, прикольный, стильный, реальный*, przysłówki *здорово, круто* oraz wyrażenie *своя в доску*. Do leksemów nazywających fakty niepożądane, nieakceptowane, przekazujących pejoratywną charakterystykę należą: *вто-*

*pa, megawtopa, wpadka, obciach, mogiła, dramat*¹³, *siara, poracha, wąty, przeginać, olewać coś, walnięty, тормозный, полный отстой, пупец, фигня; вот, блин, засада*.

W języku czasopism dla młodzieży występuje tendencja do hiperbolizacji cech, jakości, stanów, ocen. „W świecie, w którym wartością staje się hiper, nie ma miejsca na równowagę, tylko na ekstrema”¹⁴. Jerzy Bralczyk i Grażyna Majkowska, badając język mediów w perspektywie aksjologicznej, zwrócili uwagę na wzrastającą „produktywność modelu słowotwórczego z takimi prefiksami jak: *post-, euro-, eko-, super- mega-, hiper-, multi-, info-, tele-, techno-, cyber-, kosmo-*”¹⁵, szczególnie w tekstach adresowanych do ludzi młodych i przez młodych nadawanych. Zjawisko to wyraźnie widać w tekstach czasopism — znaczenia słów są intensyfikowane poprzez (1) poprzedzenie odpowiednim przymiotnikiem lub wzmocnienie wyrażeniem przysłówkowym, (2) dodanie prefiksów *mega-, ultra-, super-, prze-, мега-, ультра-, супер-*, a w języku rosyjskim dodatkowo poprzez (3) reduplikację przysłówka. Wszystkie te zabiegi pełnią funkcję wartościującą. Oto przykłady:

(1)

na maksa, maksymalnie, straszliwie, totalnie, totalny, (делать) по полной, офигенно, на всю катушку

Warto dodać, że przysówek *straszliwie* jest używany w czasopismach tylko w jednym ze swoich znaczeń¹⁶ — wskazuje na intensywność, wielkie rozmiary, a nie na coś złego, strasznego, wzbudającego grozę; porównaj: *straszliwie się uradować*.

(2)

megawtopa, przeokrutna ścieta, мегазвезды, мегасуперзвезды, ультрамодно, супергерои, супермаксимум, суперзахватывающий

Tendencja do intensyfikowania znaczeń jest zauważalna także w przypadku nazw osób, które wymienialiśmy wcześniej. Dodanie prefiksu *super-* pełni funkcję pozytywnie wartościującą obiekt, porównaj: *koleś — superkoleś, gostek — supergostek*.

(3)

быстро-быстро, сильно-сильно.

Kazimierz Ożóg wysunął tezę mówiącą o tym, iż nieoficjalna odmiana języka młodzieży (czyli język, jakim młodzi ludzie posługują się w kontaktach z ró-

¹³ Słowo *dramat* zwyczajowo oznacza nieszczęście dotyczące kogoś; w czasopismach jest nadużywane w charakterze wykrzyknika wyrażającego emocje i negatywną ocenę czegoś.

¹⁴ J. Bralczyk, G. Majkowska: *Język mediów — perspektywa aksjologiczna*. W: *Język w mediach masowych...*, s. 49.

¹⁵ Tamże, s. 48—49.

¹⁶ Patrz: *Uniwersalny słownik języka polskiego*. Red. S. Dubisz. T. 3. Warszawa 2006, s. 1410.

wieśnikami) posiada wszelkie cechy „kodu ograniczonego”¹⁷. Są to m.in.: ubóstwo i prymitywizm środków językowych, duża emocjonalność, nastawienie na postawę „mieć”, nieporadność w wyrażaniu uczuć i przeżyć. Analiza języka czasopism dla młodzieży pozwala na stwierdzenie, iż slang młodzieżowy w nich użyty reprezentuje właśnie ów „kod ograniczony”. Przemawia za tym fakt, że leksyka slangowa z czasopism układa się w grupy tematyczne pokrywające się z tymi, które wyróżnia Ożóg jako najważniejsze grupy słownictwa „odzwierciedlające podstawowe w tym świecie [w świecie ludzi młodych — E.K.] kręgi tematyczne”¹⁸. Za najistotniejsze składniki kodu ograniczonego Ożóg uznaje: nastawienie na kontakt i komunikat; człowiek, z uwzględnieniem ludzi młodych, cech fizycznych, psychicznych, zachowania, części ciała, nazw części ubrania, nazw przedmiotów; duże natężenie cechy, intensywność stanu, co ma związek z radykalizmem ocen; procesy intelektualne; rozrywka; szkoła, uczelnia (słownictwo z tej grupy wyraża krytyczny stosunek do tych instytucji oraz do nauczycieli); seks, zachowania erotyczne, miłość; modne powiedzonka; wulgaryzmy¹⁹.

O ubóstwie środków językowych, a zarazem ich uniwersalności świadczyć może tendencja do „wyzyskiwania” tego samego słowa. Przykładem może być czasownik *kręcić*, będący podstawą słowotwórczą dla dalszych derywatów. Wraz ze zmianą ich znaczenia następuje zmiana reakcji czasownika: *kręcić* ‘kłamać, nie mówić wprost’, *coś kogoś kręci* / *nakręca* ‘wywołuje podniecenie, podoba się, wzmacnia emocje, pozytywnie nastawia do czegoś / kogoś’, *rozkręcić* (imprezę) ‘zagwarantować dobrą zabawę, sprawić, by spotkanie było ciekawe’, *rozkręcić się* ‘poczuć się swobodnie, bardziej śmiało, niż zwykle’, *skręcać się* ‘czynić starania w jakimś celu’.

Zarówno w czasopismach polskich, jak i rosyjskich występują te same zapożyczenia z języka angielskiego (np. *bojfriend*, *бойфренд*, *cool*). Wynika to stąd, że język angielski jest jednym ze źródeł wzbogacania leksyki slangowej. Jest to również przejaw globalizacji zasobu środków leksykalnych oraz orientacji młodzieży na kulturę zachodu, amerykański styl życia (czego nie omieszkują wykorzystywać publicyści w celu podniesienia atrakcyjności i poczytności pisma).

Wysiłek stylizatorski autorów tekstów prasowych skierowany jest na stworzenie atrakcyjnego, a jednocześnie bliskiego młodemu czytelnikowi świata oraz na przekazywanie w sposób efektywny, efektowny, a zarazem nieuświadomiany przez czytelników, pewnych wzorców myślenia, zachowania, interpretowania

¹⁷ K. Ożóg: *Kod ograniczony wśród współczesnej polskiej młodzieży*. „Polonistyka” 2002, nr 9, s. 521—524. Na temat „kodu ograniczonego”: B. Bernstein: *Kod rozbudowany i ograniczony*. W: M. Głowiński: *Język i społeczeństwo*. Warszawa 1980, s. 92—117.

¹⁸ K. Ożóg: *Kod ograniczony...*, s. 523.

¹⁹ Wulgaryzmów w czasopismach młodzieżowych jest niewiele. Jeśli się pojawiają, to w formie cytacji cudzego tekstu lub w reportażu. Wulgaryzmy „grubszego kalibru” są wykreślane. Przykłady: *Ну чо, блин, n***p, зашифровался? Где прайс?; Какой, блин, займу, мамаша твоя хрен что тебе даст, ты у нее уже заначку всю выгреб!*; *Ничего, скоро швырну ему в морду поганые бабки!*.

i oceniania rzeczywistości. Autorzy tekstów pozwalają sobie na językowy luz, językową nonszalancję, czasem do znudzenia powtarzając te same określenia, będące wielokrotnie „workami semantycznymi, w których warstwa konotacyjna dominuje nad denotacyjną”²⁰. Używając slangu młodzieżowego, stają się niekiedy bardziej „młodzieżowi” od młodzieży — niektóre, przesyczone slangiem zdania, brzmią co najmniej nienaturalnie. Jako przykład może posłużyć parę zdań z tekstu informującego o tym, jak z mowy ciała wyczytać, czy chłopak mówi prawdę:

(...) gdy on stara się zapodać Ci ściemę przeokrutną (że nie zadzwonił, bo robił babci zakupy, a nie mykał w pileczkę, he, he), strzela galkami, obczaja sufit, kontempluje obramowanie okna — krótko mówiąc lampi się tam, gdzie nie napotka Twojego wzroku.

Kiedy kolo usiłuje Ci wcisnąć głodny kawalek, przyjrzyj się jego kichawie. Jaranie cegły to symptom objawiający nadejście ściemy.

Niniejsze opracowanie nie wyczerpuje zagadnienia sposobów funkcjonowania i roli slangu młodzieżowego w prasie. Interesującym zagadnieniem byłoby — w kontekście perswazji, manipulacji i kształtowania obrazu świata poprzez język — zbadanie slangowych frazeologizmów lub frazeologizmów-neologizmów, chętnie używanych przez nadawców w czasopismach młodzieżowych (podamy chociażby parę przykładów: *сорвать баиню, снести крышу, jaranie cegły, palić cegłę, przeżywać zaskoczę*). Inną ciekawą kwestią jest wpływ języka Internetu na język prasy młodzieżowej, przejawiający się np. w:

— naruszaniu zasad ortografii (zdania rozpoczynane małą literą, małe litery w piśmowni nazw własnych):

кстати, фержди показала мне свою новую татку (...) на прошлой неделе я добил тату (...) в этот раз красавец-татуйщик ваня был добр (...) два каких-то часа пришлось ему заниматься этим (...) потому что я очень неусидчивый пациент, все время рыпался и елозил. правда, ваня сказал, что для порядка придецца прийти еще раз. я приду. тока не эту доделывать (она меня вполне втирает), а зафигачить еще одну.

— łączeniu liter ze znakami ikonicznymi: *j@j@, 3maj formę, 4 you*.

Otwarte pozostaje także pytanie, w jakim stopniu język czasopism odzwierciedla język młodzieży, a w jakim go kreuje. Postawione pytania oraz bogactwo materiału egzemplifikacyjnego zarysowują perspektywę dalszych badań.

²⁰ J. Bralczyk, G. Majkowska: *Język mediów...*, s. 49.

Эва Капела

Язык молодежи в прессе
(на материале польских и русских журналов для молодежи)

Резюме

В статье затрагивается вопрос о способах функционирования и роли языка молодежи (называемого ‘молодежным сленгом’) в современной польской и российской молодежной прессе. Обсуждая функции молодежного социолекта в прессе, автор обращает внимание на их сходства с функциями, выполняемыми в тексте разговорным языком. В конце статьи делается вывод о том, что сленгизмы, использованные в молодежных журналах, принадлежат к ‘ограниченному коду’ языка молодежи.

Ewa Kapela

The youth language in press
(on the material of Polish and Russian youth magazines)

Summary

The article asks a question on the ways of the functioning of the youth language (called “youth slang”), the functions performed by the very language, and its role in Polish and Russian youth magazines. The author proves that the youth language possesses the features of “a restricted code” (poverty of linguistic means, high emotionality, helplessness in expressing emotions and experiences, vulgarisms, etc.).